

Вх. № 10- НО-05/11.01.2021 Становище

от доц. д-р Михаела Николова Недялкова, ИБЕИ - БАН,

на дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен «доктор» в професионално направление 4.3 Биологически науки; научна специалност “Екология и опазване на екосистемите” (шифър 02.22.01)

Автор: Мария Николоаева Качамакова

Тема: „Адаптация на европейския лалугер (*Spermophilus citellus*) при транслокации на индивиди в България“

Научен ръководител: гл. ас д-р Йордан Кошев

Научен консултант: доц. д-р Ясен Мутафчиев

Във връзка с настоящата процедура е представен пълен комплект материали в съответствие с Правилника за развитие на академичния състав на РБългария, БАН и ИБЕИ, с което формалните изисквания са изпълнени.

Докторантът е приложил копия от 3 броя публикации в реферирани и индексирани списания и 8 абстракта от участия в конференции, свързани с темата на дисертацията.

Мария Качамакова придобива бакалавърска и магистърска степен в Биологическия Факултет на СУ «Св. Кл. Охридски» съответно през 2014 и 2016 г. От 01. 01. 2017 г. е редовен докторант към ИБЕИ, БАН, а от 01. 02. 2020 г. до настоящия момент е асистент.

Актуалност на тематиката

Дисертационният труд е посветен изцяло на модерни проблеми свързани с конзервационната биология и в частност прилагането на съвременен мултидисциплинарен подход при определяне на общото физиологично състояние на организма, поведеческите реакции и състоянието а популациите след различни типове транслокации. Като моделен обект е избран европейския лалугер (*Spermophilus citellus*), вид, който в последните години придобива голяма популярност от природозащитна гледна точка като ключов елемент в трофичните вериги и основен компонент в хранителния спектър на редица защитени хищни птици. Поради тези причини, избраната тема е много актуална, както от теоретична така и от практическа гледна точка.

Познаване на проблема

Системният подход и предложеният задълбочен анализ на получените резултати несъмнено показват много добро познаване на целия кръг от теоретични и практически проблеми

свързани както с изследвания вид, така и с основните подходи в консервационната биология. Това се потвърждава и от личните ми впечатления от докторанта.

Методика на изследването

При осъществяване на изследването е използван подходящ комплекс от адекватни и предимно неинвазивни или слабоинвазивни полеви и лабораторни методи, част от които прилагани за първи път при този вид. Този комплексен подход към проблема е и едно от несъмнените достойнства на докторската работа.

Характеристика и оценка на дисертационния труд

Предложеният дисертационен труд отговаря на формалните изисквания на ЗРАСРБ, Правилника за условията и реда на придобиване и заемане на академични длъжности в БАН и съответните критерии на ИБЕИ. Дисертационният труд е изготвен по принципа на скрепени публикации и съдържа всички необходими при подобен тип на представяне елементи.

Достойнствата, научните и научно-приложните резултати на работата могат да бъдат разгледани от няколко различни аспекта и тяхната съвкупност определя значимостта на извършеното изследване. На първо място, самата проблематика има важно практическо значение – опазването и разпространението на лалугера, свързано пряко с подобряване на състоянието на популациите, а следователно и върху качеството на околната среда и здравето на хората - един от основните приоритети в глобален аспект в дългосрочен план. Вторият фактор, определящ значимостта на работата се определя от обстоятелството, че това е първото у нас цялостно систематично и мултидисциплинарно изследване, посветено на проблеми, свързани с различни типове транслокации и тяхното въздействие както върху общата адаптационна реакция на организма, така и върху размера и структурата на популациите и колониите на вида. Направена е сериозна крачка към разкриване на част от механизмите, свързани с тези адаптации. Могат да се отбележат следните проблеми, които за първи път се изследват в България:

- Предложен е цялостен и задълбочен анализ на извършваните до момента транслокации на лалугери
- Установена е динамиката на нивата на стреса чрез изследване на кортизолови метаболити след транслокация както в преместени така и в местни индивиди и е проведен сравнителен анализ.

- За първи път е проведено неинвазивно изследване на хелминтофауната в две популации лалугери, едната от които е обект на популационно подсилване.

Достойнство на работата е и добрия научен език. Представеният за защита дисертационен труд съчетава сериозни научни резултати и приноси към развитието на консервационната биология. Постигнатите резултати и приноси на докторанта доказват както задълбочени му теоретични познания и способност за самостоятелни научни изследвания, така и умения за практическото им прилагане.

Предложеният автореферат и справка за приносите обективно отразяват и резюмират съдържанието на работата и основните научни постижения.

Въпроси:

При анализът на извършените до момента транслокации Вие включвате и една интродукция.

Във връзка с това имам два въпроса:

1. Известни ли са Ви други подобни интродукции на лалугери у нас и какъв е световния опит в това отношение.
2. Какво е Вашето мнение по въпроса - струва ли си да продължат усилията в тази насока и ако да, то какви мерки трябва да бъдат взети за довеждане на нещата до успешен край от една страна, и за запазване на равновесието в екосистемата от друга след вкарването на нов вид в нея?

Заклучение

Дисертационния труд съдържа научни, научно-приложни и приложни резултати, които представляват оригинален принос и отговаря на всички изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България. Резултатите показват, че асистент Мария Николаева Качамакова притежава задълбочени теоретични познания и практически умения за самостоятелно провеждане на научно изследване. Предвид изложените по-горе съображения, в заключение убедено давам своята положителна оценка и предлагам на почитаемото научно жури да присъди на Мария Николаева Качамакова образователната и научна степен „доктор“.

10.01. 2021 г.

Изготвил становището:
доц. д-р Михаела Недялков